

فصل هفتم

مبدل‌های حرارتی^۱، کوره‌ها

هدف‌های رفتاری: پس از پایان این فصل از فراگیر انتظار می‌رود بتواند:

- ۱- ساختمان مبدل‌های حرارتی را بشناسد.
- ۲- طرز کار مبدل‌های حرارتی را توضیح دهد.
- ۳- انواع مبدل‌های حرارتی را توضیح دهد.
- ۴- طرز کار خنک کن را توضیح دهد.
- ۵- کوره‌ها را توضیح دهد.

۷-۱- مقدمه

مبدل‌های حرارتی دستگاه‌هایی هستند که به کمک آن‌ها می‌توان در اثر تماس غیرمستقیم دو سیال، سیالی را گرم یا سرد نمود.

کاربرد اصول انتقال حرارت در طراحی تجهیزات برای مقاصد خاص مهندسی اهمیت بسیار زیادی دارد و هدف از به کارگیری اصول انتقال حرارت در طراحی، تلاش برای رسیدن به هدف توسعه تولید برای سوددهی اقتصادی است. در حقیقت دانستن نوع مبدل بر اساس سیال‌هایی که از آن عبور می‌کنند نقش مهمی در طراحی و محاسبات اقتصادی مبدل‌های حرارتی به دنبال خواهد داشت.

۷-۲- دسته‌بندی مبدل‌های حرارتی

۷-۲-۱- بر مبنای ساختمان مبدل: در بسیاری مواقع مبدل‌های حرارتی بر مبنای ساختمان تقسیم‌بندی می‌شوند. مبدل‌های حرارتی از نظر ساختمان به ^۴ دسته تقسیم‌بندی می‌شوند که عبارت‌اند از:

- ۱- مبدل‌های حرارتی لوله‌ای^۱
- ۲- مبدل‌های حرارتی صفحه‌ای^۲
- ۳- مبدل‌های حرارتی پره‌ای^۳
- ۴- بازیاب‌های حرارتی^۴

۱- Heat exchangers

۲- Pipe heat exchanger

۳- plate heat exchanger

۴- fin heat exchanger

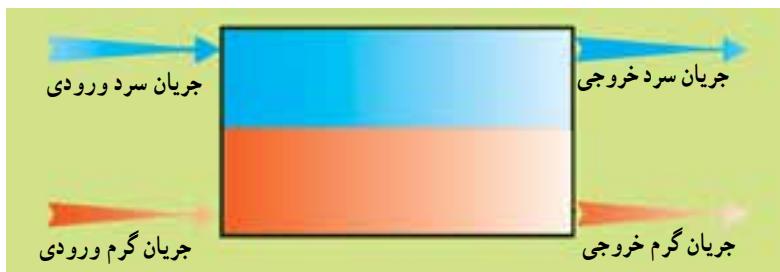
۵- Heat recoverers

۷-۲-۲- تقسیم‌بندی مبدل‌ها بر اساس نوع جریان

- جریان همسو^۱

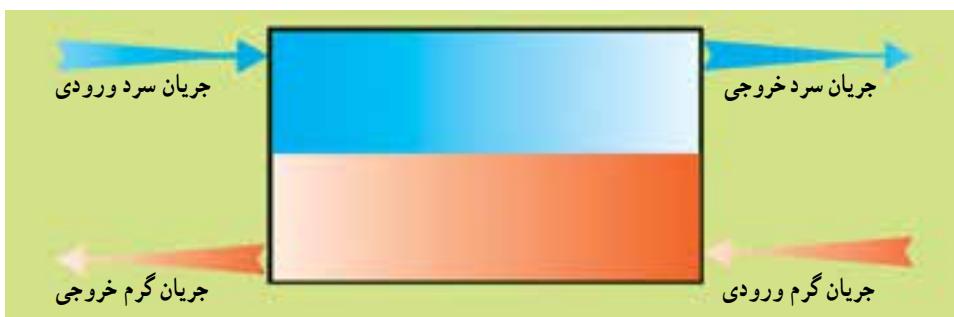
- جریان ناهمسو^۲

- جریان همسو (هم‌جهت): در این نوع مبدل‌ها سیال سرد و گرم هر دو در یک جهت حرکت می‌کنند و در حین عبور از مبدل تبادل حرارتی انجام می‌دهند. شکل ۱-۷ جریان همسو را نمایش می‌دهد.

شکل ۱-۷- جریان همسو

- جریان ناهمسو (مخالف جهت): در این مبدل سیال سرد در یک جهت و سیال گرم در جهت عکس آن وارد مبدل می‌شود و بدین ترتیب تبادل حرارتی صورت می‌پذیرد. در شرایط یکسان برای یک مبدل با جریان ناهمسو میزان انتقال حرارت بیشتر خواهد بود. در شکل ۷-۲- جریان ناهمسو نمایش داده شده است.

شکل ۷-۲- جریان ناهمسو

۷-۳- مبدل‌های حرارتی لوله‌ای

در این نوع مبدل‌ها اساس انتقال حرارت بین دو سیال از طریق دیواره بین آنها می‌باشد. این مبدل‌ها به دو دسته عمده تقسیم‌بندی می‌شوند.

۱- دو لوله‌ای*

۲- لوله و پوسته*

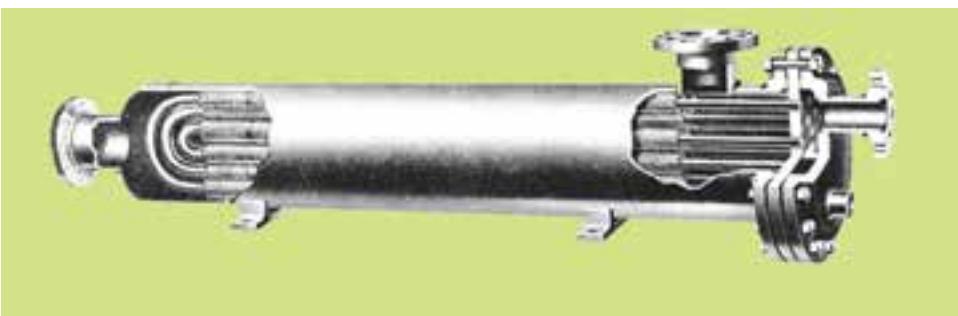
۳-۷-۱- مبدل‌های حرارتی دو لوله‌ای: ساده‌ترین نوع مبدل‌های حرارتی دو لوله‌ای هستند که یک سیال از درون لوله داخلی می‌گذرد و سیال دیگر در فضای بین دو لوله جریان دارد.
(مطابق شکل ۳-۷)

شکل ۳-۷- مبدل‌های حرارتی دو لوله‌ای

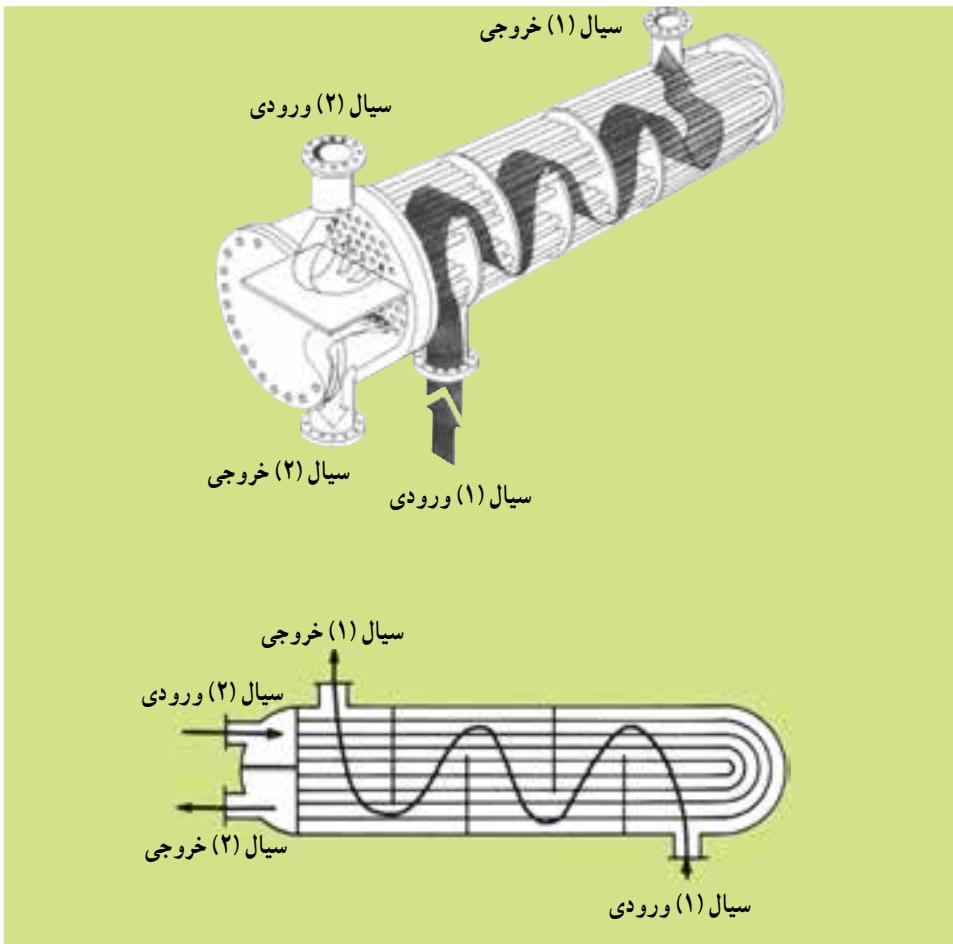
مبدل‌های حرارتی دو لوله‌ای زمانی کاربرد دارند که سطح تبادل کمی مورد لزوم باشد و در سرمایش و گرمایش هوا یا گازها کاربرد دارند.

۳-۷-۲- مبدل‌های حرارتی پوسته - لوله: مبدل‌های حرارتی که در صنایع فرآیندهای شیمیایی بسیار مورد استفاده قرار می‌گیرد از نوع پوسته - لوله می‌باشد که در شکل ۷-۴ دیده می‌شود.

شکل ۷-۴- ساختمان داخلی مبدل‌های حرارتی پوسته - لوله

یک سیال در لوله‌ها جریان می‌باید در حالی که سیال دیگر از درون پوسته و از روی لوله‌ها عبور می‌کند. جهت اطمینان از این که سیال درون پوسته از روی لوله‌ها می‌گذرد و در نتیجه انتقال حرارت بیشتری صورت می‌گیرد و هم‌چنین به عنوان نگهدارنده لوله‌ها موانعی در داخل پوسته قرار داده می‌شود که بافل نام دارند. شکل ۷-۵ مکانیزم حرکت سیال را در مبدل‌های پوسته - لوله نمایش می‌دهد.

شکل ۷-۵- اساس کار مبدل های حرارتی پوسته - لوله

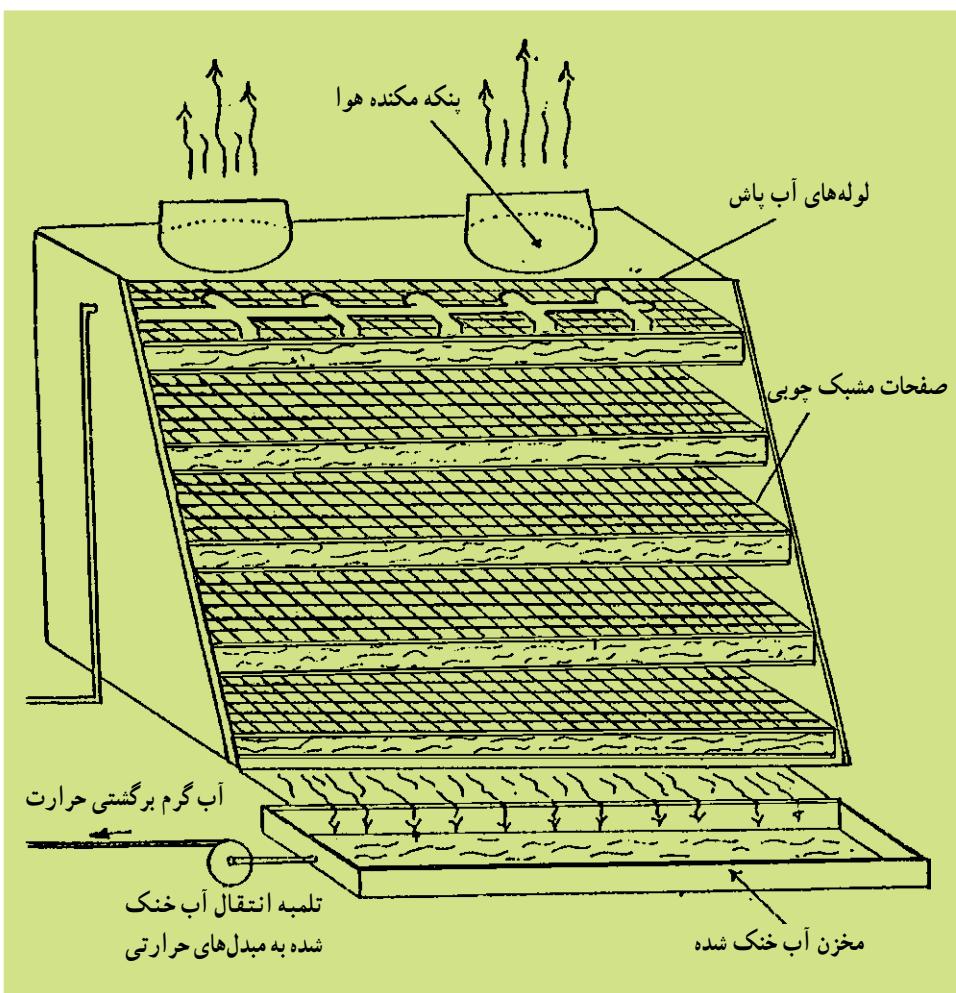
۷-۴- برج های خنک کننده

وظیفه برج خنک کننده سرد کردن آب مصرفی در مبدل ها جهت استفاده مجدد از آن است. برج خنک کننده تشکیل می شود از طبقات چوبی مشبک که به طور افقی بر روی هم نصب می شوند و این صفحات چوبی مشبک (امروزه از صفحات پلیمری نیز استفاده می شود). چنان ساخته می شوند که امکان جریان آب از بالا به پایین و بالعکس جریان هوا از پایین به بالا ممکن شود.

اساس کار چنین است که بخشی از گرمای آب ورودی در اثر تماس مستقیم با هوا به آن منتقل می گردد. علاوه بر آن مقداری از آب در اثر این تماس تبدیل به بخار گردیده و همراه هوا از بالای برج خارج می شود. گرمای لازم برای این تبخیر نیز از بقیه آب گرفته می شود. بنابراین جریان آب ورودی به دو طریق یکی در اثر تبخیر بخشی از آن و دیگری توسط انتقال حرارت به جریان هوا خنک می شود.

و برای استفاده مجدد در سیستم‌های مختلف و مصارف صنعتی و مبدل‌های حرارتی آماده می‌شود.
در شکل ۷-۶ ساختمان یک برج خنک کننده نشان داده شده است.

اساس کار کولرهای آبی نیز شبیه برج‌های خنک کننده می‌باشد، با این تفاوت که در آن‌ها هوای خشک و گرم پیرون ساختمان توسط جریان آب خنک شده و به داخل ساختمان هدایت می‌شود به جای طبقات چوبی برج خنک کننده در کولرهای آبی از صفحات جانبی کولر که با مواد جاذب آب پوشیده‌اند استفاده می‌شود. هوای پیرون با عبور از بین لایه‌هایی از این مواد با آب در تماس قرار گرفته و ضمن خنک شدن، بخشی از بخار آب حاصل را همراه خود به داخل ساختمان انتقال می‌دهد. بدین وسیله هوای خنک با مقدار رطوبت مناسب وارد ساختمان می‌شود.

شکل ۷-۶- برج خنک کننده

استفاده از آب به عنوان خنک کننده در مبدل‌های حرارتی کولر آبی و مصارف صنعتی دیگر تابع شرایطی است که از جمله این شرایط می‌توان نکات زیر را برشمرد:

- الف - آب باید تصفیه شود و از گل و لای و رسوبات عاری باشد.
- ب - املاح آب تا حد امکان جدا شود.
- پ - درجه حرارت آب در حد معینی کنترل شود.
- ت - جهت جلوگیری از تشکیل رسوبات احتمالی، مواد لازم به آب اضافه شود.
- ث - آب مصرفی مجدداً قابل مصرف شود.

۷-۵- کوره‌ها

کوره‌ها دستگاه‌هایی هستند که به وسیله اکسیداسیون شیمیایی سوخت‌ها و یا با استفاده از الکتریسیته و یا دیگر انرژی‌ها در آن‌ها گرم‌آوری شود. حرارت حاصل به مصرف گرم کردن، ذوب، تبخیر یا انجام واکنش‌های شیمیایی اجسام داخل کوره می‌رسد.

۷-۱- ساختمان دیواره کوره‌ها: ساختمان دیواره کوره از موادی ساخته می‌شوند که دمای ذوب و نرم شدن آن‌ها خیلی زیاد باشد و بتواند حرارت‌هایی را که در کوره به وجود می‌آید تحمل کند و هم‌چنین مقاومت مکانیکی داشته باشد و تحت تأثیر فعل و انفعالات شیمیایی قرار نگیرد. این گونه اجسام را به طور عام نسوز می‌گویند. نسوزهای خوب معمولاً گران‌ تمام می‌شوند؛ لذا دیواره کوره‌ها را نازک اختیار می‌کنند و برای استحکام، پشت دیواره‌ها را با آجرهای نسوز و ارزان قیمت می‌سازند. در انتخاب جنس نسوز باید نکات زیر را منظور کرد.

- ذوب نشدن، تغییر نکردن و مقاومت در مقابل تأثیرات شیمیایی اجسامی که در کوره گرم می‌شوند.

متخلخل نبودن موادی که در ساختمان کوره به کار می‌رود، مقاومت مکانیکی اجسام نسوز متداول عبارت‌اند از: آرژیل، کائولن، سیلیس، آلومین، مانیزی، کربوراندوم و ... .

۷-۲- انواع کوره‌ها: کوره‌هایی که به اشکال گوناگون در صنعت به کار می‌روند از بعضی لحاظ شبیه به هم هستند و می‌توان آن‌ها را از نظر نوع اولیه انرژی مورد نیاز به سه دسته‌ی سوختی، الکتریکی و تابشی تقسیم‌بندی کرد:

۷-۳- کوره‌های سوختی: در این نوع کوره، از احتراق مواد سوختی در حضور اکسیژن هوا حرارت ایجاد می‌شود. مواد سوختی معمولاً سوخت‌های فسیلی هستند که شامل فراورده‌های حاصل از نفت خام و یا زغال‌سنگ می‌باشند. در این کوره‌ها معمولاً اجسام گرم‌آپنده از

سوخت جدا هستند و ممکن است با شعله در تماس مستقیم یا غیرمستقیم باشند.

الف - کوره‌های حرارتی سیستم گرمایش فضاهای مسکونی یا اداری: سوخت مصرفی این کوره‌ها گاز طبیعی و یا نفت گاز می‌باشد که معمولاً قبل از ورود به محوطه احتراق توسط مشعل با هوا مخلوط شده و سپس در فضای احتراق مشتعل می‌گردد. سیال عامل انتقال حرارت که آب می‌باشد از داخل یک سری لوله که در داخل کوره تعییه شده عبور می‌کند و بدین‌وسیله به درجه حرارت تعیین شده (حدود ۵۰ تا ۷۰ درجه سلسیوس) می‌رسد. سپس آب گرم بعد از عبور از لوله‌های سیستم حرارت مرکزی وارد رادیاتورها شده و در آنجا حرارت خود را به هوای مجاور انتقال داده و دوباره برای گرم شدن به کوره برمی‌گردد.

ب - کوره‌هایی که برای گرم کردن دیگ‌های مولد بخار ساخته می‌شوند: بخار حاصل برای به کار انداختن ماشین بخار، توربین‌های مولد برق و یا سایر مصارف صنعتی استفاده می‌شود. سوخت مصرفی در این کوره‌ها زغال‌سنگ معمولی یا زغال‌گرد شده یا سوخت‌های مایع نفت و مازوت و سوخت‌های گازی می‌تواند باشد که بستگی به جنس و شکل کوره دارد. برای این‌که عمل سوخت به خوبی انجام پذیرد باید هوا آزادانه در کوره جریان پیدا کند و در تمام توده سوخت به‌طور یکنواخت پخش شود. اگر سوخت زغال باشد می‌توان به طریق زیر عمل نمود :

زغال را به قطعات کوچک روی سطح یک پنجره آهنی قرار داد و فاصله میان میله‌های پنجره را به‌ نحوی تنظیم کرد که هوا به‌طور یکنواخت عبور کند.

۴-۵-۷ - کوره‌های الکتریکی: در این نوع کوره‌ها انرژی الکتریکی به انرژی حرارتی تبدیل می‌شود. سه نوع متدائل آنها عبارت است از : مقاومتی، القایی و قوسی.

الف - کوره مقاومتی: اگر از سیمی به مقاومت R اهم جریانی به شدت I آمیر در مدت t ثانیه عبور کند، مطابق قانون ژول انرژی Q قابل تبدیل به حرارت برابر است با :

$$Q = RI^2t$$

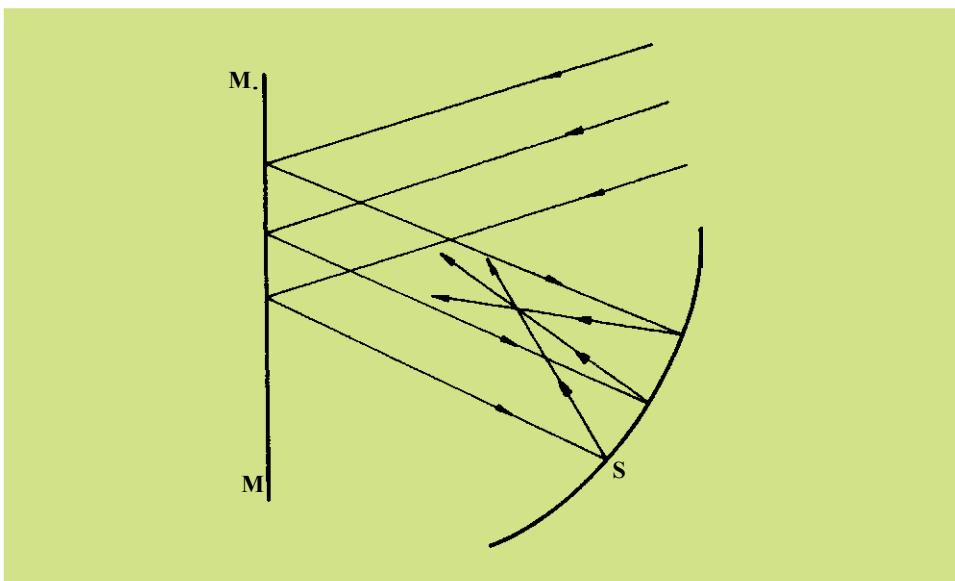
مقدار انرژی حرارتی حاصل بستگی به نوع فلز گرماده دارد. بدین‌جهت است هر چقدر نقطه ذوب ماده گرماده بالاتر باشد حداکثر دمای قابل دسترس بیشتر خواهد بود. فلزاتی که برای ساخت سیم (مقاومت) از آن استفاده می‌شود عبارت است از : پلاتین، مولیبدن، نیکروم و ... .

ب - کوره القایی: اگر یک جسم هادی الکتریسیته را داخل مدار ماریبیچی شکل فلزی که از آن شدت جریان الکتریکی متناوب با فرکانس 5000 تا 2000 هertz عبور می‌کند قرار دهیم، در جسم هادی، جریان‌های القایی موسوم به جریان فوکو ایجاد می‌شود. این جریان‌ها جسم را گرم می‌کند.

پ - کوره قوسی: اگر میان دو قلم زغال که دو نوک آن در مقابل یکدیگر قرار گرفته‌اند

اختلاف سطح الکتریکی ایجاد کنیم، جریان الکترون از کاتد به آند (دو قلم زغال) برقرار گشته و باعث ایجاد قوسی نورانی با درجه حرارت زیاد در محل فاصله دو الکترود می‌گردد.

۷-۵-۵- کوره تابشی: اگر جسم سیاهی را در مقابل آفتاب قرار دهیم هر سانتی‌متر مربع آن در هر دقیقه ۲ کالری انرژی از شعاع‌های نورانی آفتاب جذب می‌کند. با استفاده از این انرژی می‌توان کوره‌های تابشی ساخت. ساختمان کوره‌های تابشی عبارت است از استفاده از یک یا چند آینه مسطح و یک یا چند آینه مقعر. شعاع‌های نورانی آفتاب نخست روی آینه مسطح برخورد می‌کند و با امتداد موازی محور اصلی آینه مقعر روی آن تایید می‌شود. آینه مقعر اشعه را بازگشت می‌دهد و در کانون خود متمرکز می‌کند. بوته را در کانون آینه قرار می‌دهند با این دستگاه ممکن است چندین کیلووات انرژی به دست آورد. (شکل ۷-۷)

شکل ۷-۷- کوره تابشی

خودآزمایی

- ۱- طرز کار مبدل‌ها و انواع آن را توضیح دهید.
- ۲- طرز کار و ساختمان برج‌های خنک‌کننده را شرح دهید.
- ۳- ساختمان کوره‌ها و انواع آن را شرح دهید.
- ۴- انواع جریان در مبدل‌های حرارتی را شرح دهید.

فصل هشتم

کنترل فرآیندها

هدف‌های رفتاری: پس از پایان این فصل از فراگیر انتظار می‌رود بتواند:

- ۱- کنترل دما را توضیح دهد.
- ۲- کنترل فشار را توضیح دهد.
- ۳- کنترل سطح را توضیح دهد.

۱-۸ مقدمه

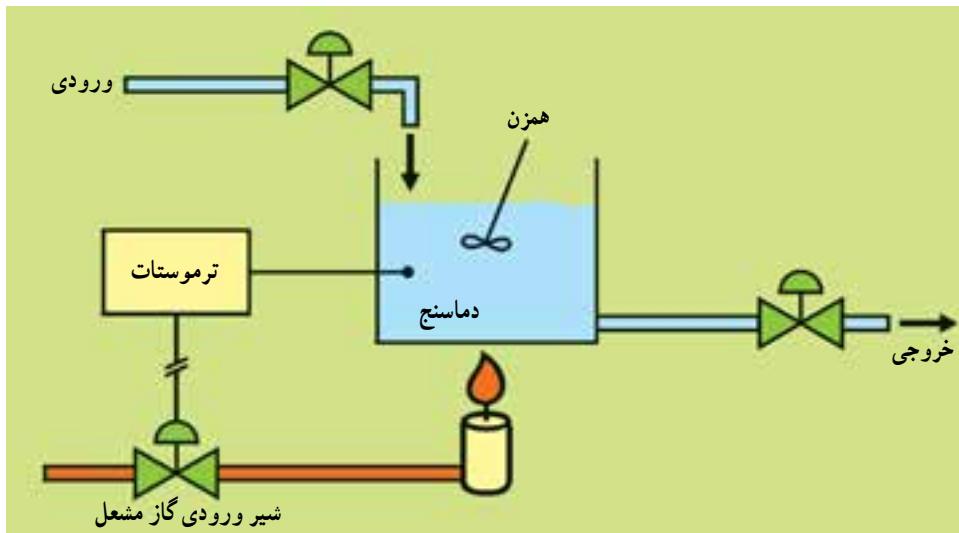
امروزه علم کنترل در همه ابعاد زندگی کاربرد دارد، اعم از کنترل سیستم‌های اقتصادی و اجتماعی و فنی. از مهم‌ترین مسایلی که در صنایع مختلف همواره مورد توجه بوده و کنکاش برای بهینه‌تر کردن آن صورت گرفته است، بالا بردن کیفیت محصولات و مهم‌تر از آن بالا بردن ایمنی سیستم می‌باشد و این عملی نیست جز با قرار دادن سیستم کنترل مطلوب بر روی خط تولید، که توسط طراحان سیستم‌های کنترل اجرا می‌گردد.

۲-۸ کنترل دما^۱

برای درک کنترل دما یک تانک همزن دار مجهرز به سیستم حرارتی را در نظر بگیرید. مطابق شکل ۱-۸ چنانچه یک مشعل سیال درون تانک را گرم کند و دمای داخل تانک به وسیله همزن یک نواخت بشود، می‌توان سیستم کنترل دما را روی این فرآیند اعمال نمود. چنانچه دمای سیستم از یک حد معین فراتر برود توسط دماسنجه داخل تانک سنجیده و با مقدار مقرر^۲ (مطلوب) مقایسه می‌شود. کنترل کننده دما که در اینجا ترمومتر است فرمانی جهت کاهش شدت جریان گاز ورودی به مشعل صادر می‌کند. از این رو با کاهش شدت جریان گاز مشعل دمای داخل تانک کاهش می‌یابد تا به مقدار مطلوب خود برسد.

۱- Temperature Control

۲- Set Point

شکل ۱-۸- شماتیک تانک گرم کن همزن دار

۳- حلقه کنترل

برای بررسی سیستم کنترل دما در تانک همزن دار فوق لازم است بخش های مختلفی که در حلقه کنترل وجود داشته اند بررسی شوند.

۱- حس کننده دما^۱: برای اندازه گیری دما نیاز به یکی از وسایل اندازه گیری مثل ترموکوپیل یا دماسنجه و ... می باشد. در حقیقت مقدار دما توسط یکی از وسایل اندازه گیری که «عنصر اندازه گیری» نامیده می شود دریافت و گزارش می شود.

۲- مقایسه کننده^۲: در هر حلقه کنترل، از مقایسه کننده جهت یافتن تفاصل بین دمای اندازه گیری شده و دمای مطلوب (مقرر) بهره بداری می شود. در حقیقت مقایسه کننده دمای اندازه گیری شده توسط عنصر اندازه گیری (ترموکوپیل) و دمای مطلوب مقرر فرآیند را با هم مقایسه و اختلاف این دو را محاسبه می کند.

۳- کنترل کننده^۳: اختلاف به دست آمده از مقایسه کننده به عنصر کنترل کننده که در این مثال ترموستات می باشد، ارسال می شود و کنترل کننده بر اساس میزان اختلاف، فرمانی را در راستای رسیدن به شرایط مطلوب صادر می کند که در این مثال باعث قطع و یا وصل مسیر جریان گاز به مشعل خواهد شد.

۴- عنصر کنترل کننده نهایی^۴: فرمان ارسالی از کنترل کننده باید به یک وسیله مثل شیر کنترل

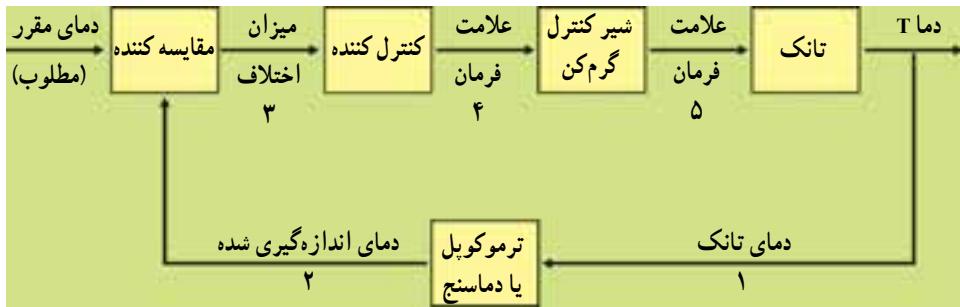
۱- Sensor

۲- Comparator

۳- Controller

۴- Final element controller

گاز ورودی، ارجاع شود و شیر کنترل که در اینجا عنصر کنترل کننده نهایی است بر اساس فرمان ارسالی باز یا بسته خواهد شد. با عمل کردن این وسیله، فرآیند به شرایط مطلوب می‌رسد و حلقه کنترل کامل می‌شود. شماتیک حلقه کنترل برای یک تانک همزن دار مجهز به گرم کن در شکل ۸-۸ آمده است.

شکل ۸-۸—نمودار جعبه‌ای حلقه کنترل برای تانک همزن دار مجهز به گرم کن

شرح نمودار جعبه‌ای حلقه کنترل:

- ۱—دمای سیال درون تانک توسط ترموموکوبل یا دماسنجد حس می‌شود.
- ۲—دمای اندازه‌گیری شده به مقایسه کننده ارسال می‌شود.
- ۳—میزان اختلاف دمای اندازه‌گیری شده و دمای مطلوب از مقایسه کننده به سمت کنترل کننده ارسال می‌شود.

۴—بر اساس میزان اختلاف، فرمان کنترل به شیر کنترل گرم کن فرستاده می‌شود.

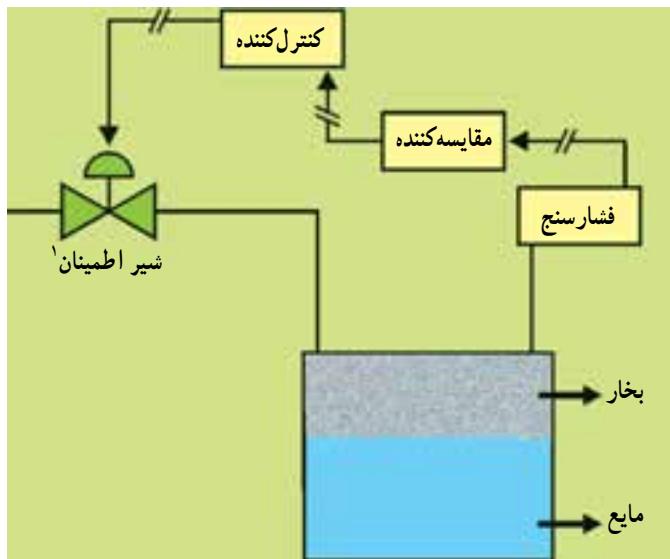
- ۵—شیر کنترل بر اساس نوع فرمان باز یا بسته می‌شود و گرمای ورودی به تانک را جهت کاهش یا افزایش دما تنظیم می‌کند.

۸-۴—کنترل فشار^۱

در برج‌ها و ستون‌ها، تانک‌های ذخیره و اکثر قریب به اتفاق ادوات صنایع مختلف، خصوصاً صنایع شیمیایی، کنترل فشار نقش مهمی را ایفا می‌کند چه بسا عدم کنترل فشار باعث بروز خطرات جانی و مالی بسیار شود. به شکل ۸-۳ توجه کنید.

در اثر افزایش فشار بخارات موجود در سیستم کنترل کننده فرمانی به شیر اطمینان بالای مخزن می‌فرستد و این شیر پس از باز شدن بخشی از بخارات را خارج می‌کند تا فشار به مقدار مقرر خود برسد.

^۱—Pressure control

شکل ۳-۸- تانک ذخیره مجهز به کنترل فشار

پس از انجام عمل کنترل، شیر به حالت عادی خود باز خواهد گشت. دیگر های زود پیز در منازل بهترین مثال برای این حالت است. مشابه آنچه برای کنترل دما گفته شد، می‌توان حلقه کنترل برای فشار را نیز ترسیم نمود.

۸-۵- کنترل سطح مایع^۲

از ساده‌ترین انواع کنترل می‌توان به کنترل سطح مایع درون مخازن برج‌ها و جداکننده‌های^۳ نفت و گاز و ... اشاره نمود. در این ادوات برای جلوگیری از طغیان مایع و یا جلوگیری از تخلیه کامل مخزن نیاز به پیش‌بینی یک سیستم کنترل جهت ارتفاع مایع احساس می‌شود. به عنوان مثال چنانچه مخازن جداکننده نفت و گاز قادر سیستم کنترل سطح مایع باشند، نه تنها مخزن دیگر عمل جداسازی را انجام نمی‌دهد، بلکه ممکن است بر اساس افزایش سطح مایع در مخزن طغیانی پیش آید و مشکلات عدیده‌ای نیز دریبی داشته باشد.

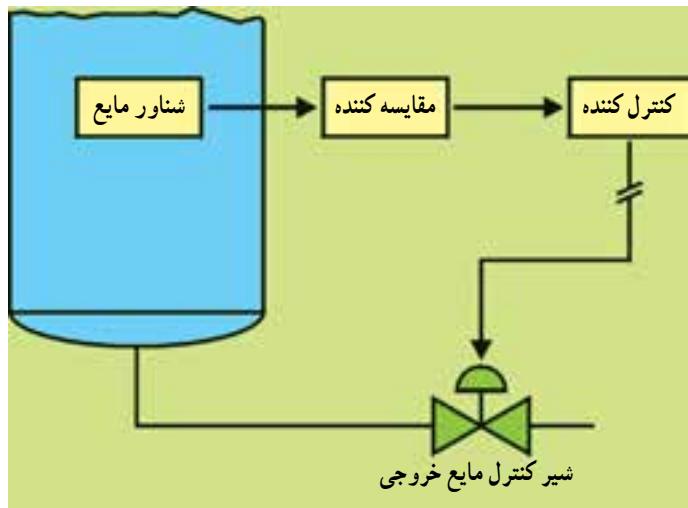
به شکل ۴-۸ توجه نمایید.

mekanizm عملکرد کنترل سطح مایع به سادگی صورت می‌پذیرد. میزان ارتفاع مایع به وسیله شناور با مقدار مقرر مقایسه می‌شود و سپس کنترل کننده به منظور تخلیه بخشی از مایع فرمانی به شیر کنترل صادر می‌کند و در نتیجه حالت تعادل برقرار می‌گردد. البته از فشار ستون سیال نیز جهت تخمین میزان ارتفاع مایع استفاده می‌شود که مکانیسم کلی کنترل یکی است.

۱- Safety valve

۲- Level control

۳- Separator

شکل ۴-۸ - کنترل مایع در پایین ستون

۶-۸ - اجزای یک سیستم کنترل ساده

در حالت کلی اجزای یک سیستم کنترل عبارت اند از :

۱- فرآیند (عملیاتی که باستی کنترل روی آن ها صورت پذیرد).

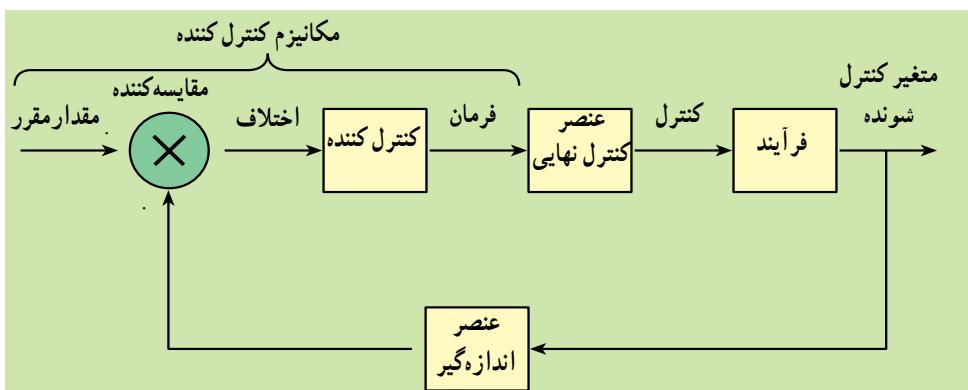
۲- عنصر اندازه گیرنده (دماسنچ، فشارسنج و اندازه گیر سطح مایع و ...)

۳- سیستم کنترل کننده (متشكل از نوع کنترل کننده و مقایسه گر می باشد).

۴- عنصر کنترل نهایی (شیر کنترل).

برای درک بهتر سیستم کنترل از نمودار جعبه ای در مسایل کنترل فرآیندها استفاده می شود.

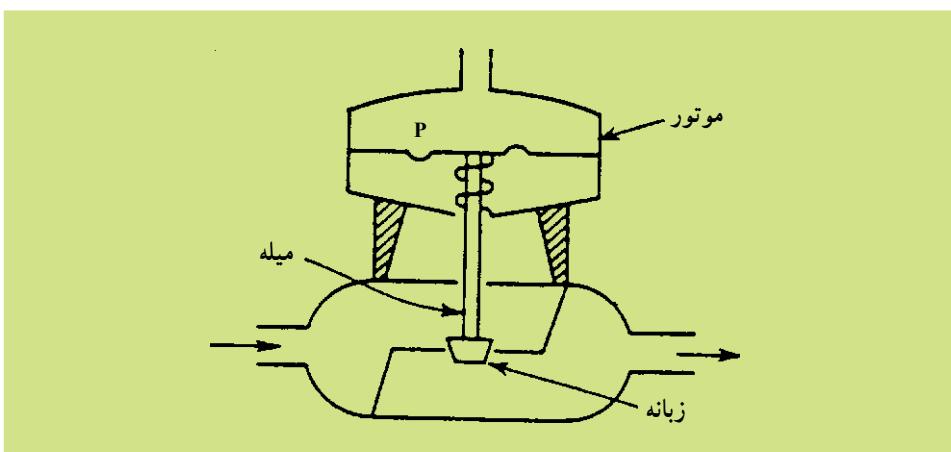
چنین نموداری تجسم رابطه میان عالیم مختلف را بسیار آسان تر می کند شکل ۵-۸ نمودار جعبه ای را به طور کلی برای انواع کنترل بیان می کند.

شکل ۵-۸ - نمودار جعبه ای یک سیستم کنترل ساده

۷-۸- شیرهای کنترل بادی^۱

شیر کنترل مطابق شکل ۶-۸ شامل یک دستگاه بادی (موتور شیر) است که با تغییر فشار روی دیافراگمی که تحت نیروی یک فن قرار دارد، میله شیر را حرکت می‌دهد. میله، پستونی را در دهانه شیر قرار می‌دهد. با افزایش فشار، پستون به طرف پایین حرکت می‌کند و جریان سیال را داخل شیر محدود می‌سازد. این عمل را بسته شدن با باد^۲ می‌گویند. همچنان شیر را می‌توان طوری ساخت که عمل باز شدن با باد^۳ را انجام دهد. موتورهای شیرها اغلب طوری ساخته می‌شوند که موقعیت میله شیر متناسب با فشار بالای شیر باشد. بیشتر شیرهای تجاری با تغییر بالای شیر از ۳ psig تا ۱۵ psig از موقعیت کاملاً باز به موقعیت کاملاً بسته حرکت می‌کنند. به طور کلی، شدت جریان سیال درون شیر به فشارهای ورودی، خروجی سیال و اندازه شکاف دهانه شیر بستگی دارد.

شکل ۶-۸- شیر کنترل بادی (بسته شدن با باد)

خودآزمایی

- ۱- نمودار جعبه کنترل را برای شکل ۶-۸ رسم کنید.
- ۲- مکانیزم کنترل دما را به طور ساده شرح دهید.
- ۳- شیر کنترل به چه منظوری استفاده می‌شود؟
- ۴- در صورت عمل نکردن کنترل سطح مایع در یک مخزن چه اتفاقی خواهد افتاد؟
- ۵- علت استفاده از کنترل کننده در فرآیندهای شیمیایی چیست؟